

IŠORINIS MOKSLINĖS (MENINĖS) VEIKLOS VERTINIMAS

Vykdomy doktorantūrų vertinimas

MOKSLO DOKTORANTŪROS EKSPERTINIS ĮVERTINIMAS

Vertinamos doktorantūros mokslo kryptis **Menotyra**

Doktorantūros teisė suteikta **Vilniaus dailės akademija** kartu su **LKTI, LMTA**
ir suteikimo data **2011**

1 sritis: Institucijos (-jų) potencialas vykdyti mokslo doktorantūros studijas

Vertinimo aspektai:

- 1.1. Institucijos (-jų) vykdomos doktorantūros mokslo krypties mokslinių tyrimų kokybė (ekspertai vertina pagal Kasmetinio ir Palyginamojo vertinimo rezultatus, institucija (-jos) duomenų neteikia);
- 1.2. Institucijos (-jų) vykdomi ir su doktorantūros tematikomis susiję moksliniai tyrimai, jų indėlis į mokslo krypties raidą, doktorantūros plėtrą;
- 1.3. Institucijos (-jų) vykdomos mokslo doktorantūros pokyčiai po pastarojo vertinimo: ekspertų rekomendacijos ir jų įgyvendinimas, glausta silpnųjų ir stiprybių analizė bei doktorantūros tolesnės raidos perspektyvos;
- 1.4. Kiti, institucijos (-ų) manymu, reikšmingi duomenys.

Pakankamas Pakankamas iš dalies Nepakankamas

Išsamus įvertinimo paaiškinimas

1.1. Kasmetinio vertinimo ir palyginamojo MTEP vertinimo rezultatų įvertis – 3 (visų institucijų MTEP veiklos kokybės įvertis taip pat 3), o tai reiškia gerą rezultatą, indikuojantį, kad „vertinamasis vienetas yra stiprus su ribotu tarptautiniu pripažinimu. Vykdomi moksliniai tyrimai yra aukšto lygio ir pripažinti nacionaliniu mastu.“ Šis rezultatas yra pakankamas, kad institucijos galėtų vykdyti jungtines III-iosios pakopos studijas.

1.2. Doktorantūros disertacijų tematikų (Modernybės ir šiuolaikybės raiška mene; Meno paveldas ir dabartis; Meno lauko funkcionavimas: politika, ekonomika, komunikacija, edukacija; Menotyros istorija ir teorija), o taip pat ir vadovų sąrašas yra platus, atitinka doktorantūrą vykdančiose institucijose labiausiai išplėtotas tyrimų kryptis ir sritis:

VDA - Lietuvos vizualinė kultūra: istorija, teorija ir šiuolaikinė refleksija; Vizualiojo meno teorija ir kritika; Kultūros paveldo tyrimai; LKTI – Lietuvos dailės istorija ir vizualioji kultūra; Lietuvos sakralinio ir liaudies meno paveldo tyrimai; Lietuvos muzikos istorijos tyrimai; Lietuvos teatro istorijos tyrimai; LMTA – Lietuvos muzikos, scenos meno ir kino tyrimai; Muzikinio folkloro studijos ir sklaida.

Doktorantų vadovų mokslinė kompetencija yra tinkama. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad doktorantų vadovų sąrašas akivaizdžiai dominuoja VDA menotyrininkai, nors LKTI ir LMTA dirba nemažai mokslininkų, pagal savo kompetenciją galinčių vadovauti doktorantams ir dalyvauti doktorantūros studijų procese. Bendrame disertacijų vadovų kontekste tarptautinio lygio publikacijomis išsiskiria dr. Giedrė Jankevičiūtė, dr. Laima Laučkaitė, dr. Giedrė Mickūnaitė, dr. Lina Navickaitė-Martinelli, dr. Rūta Stanevičiūtė ir dr. Odeta Žukauskienė. Institucijose vykdomi moksliniai tyrimai ir taikomoji menotyrinė veikla neabejotinai prisideda prie Lietuvos meno ir kultūros tyrimų bei menotyros doktorantūros plėtos, tačiau mokslinės lyderystės Baltijos šalyse ar Rytų Europos regione siekis nėra akcentuojamas, nors VDA menotyros krypties doktorantūros mokykla turi galias dailės istorijos ir paveldo, o LMTA muzikologijos tyrimų tradicijas.

1.3. Savianalizės suvestinė ir pateikti būtini priedai akivaizdžiai rodo, kad VDA, LKTI ir LMTA atsižvelgė į ekspertų pastabas, išakytas 2014 m. vertinimo metu:

- pašalino trūkumus, susijusius su doktorantų vadovų kvalifikacija;
- detalizavo konkursinio balo formulę ir sandarą, šią informaciją skelbia VDA svetainėje. Tačiau į menotyros krypties doktorantūros reglamentą ši informacija nėra įtraukta;
- patikslino dalykų aprašus ir į doktorantūros studijų tinklę įtraukė „kultūros studijų“ dalykų, kurie, kaip rekomendavo ekspertai, yra „skatinantys teorinę refleksiją bei kūrybinę mintį“. Šiuos dalykus dėsto ne etatiniai VDA, LKTI, LMTA darbuotojai, bet mokslininkai iš VU, VDU ir užsienio.
- patobulinta doktorantų darbo forma.

Savianalizės suvestinėje yra išryškintos „stiprybės“, „silpnybės“ ir „galimybės“ (tolesnės perspektyvos).

Neabejotinos doktorantūros studijas įgyvendinančių institucijų stiprybės – aukšta Doktorantūros komitetą (toliau - DK) sudarančių mokslininkų ir doktorantų vadovų kvalifikacija, mokslininkų ir doktorantų aktyvus dalyvavimas Lietuvos meno ir kultūros lauke (meno ir mokslo eksperimentinėje veikloje). Iš pateiktos savianalizės suvestinės ir priedų išryškėja šios silpnybės: ne visos doktorantūrą įgyvendinančios institucijos turi doktorantūrą koordinuojančią struktūrą ar darbuotoją; gali aprūpinti doktorantus darbo vietomis ir specialų fondą (lėšas) doktorantų reikmėms (knygoms, mobilumui ir pan.). Nepakankamai dėmesio skiriama doktorantų mokslinės veiklos ir disertacijų kokybės kontrolei bei darbui su doktorantais institucijų moksliniuose padaliniuose (disertacijos dalių ir disertacijų recenzavimas, reguliarus doktoranto studijų eigos aptarimas, doktoranto įtraukimas į mokslinius projektus ir organizacinę veiklą).

Ekspertų rekomendacija – „mažinti studijų institucinę atskirtį, siekti didesnės jų integracijos su menotyros doktorantūros studijomis kitose Lietuvos aukštosiose mokyklose“ - buvo įgyvendinta iš dalies. Tai patvirtinama ir savianalizės suvestinėje.

1.4. Jungtinės VDA, LKTI ir LMTA humanitarinių mokslų srities menotyros krypties doktorantūros savianalizės suvestinėje teigiama, kad „Visos trys jungtinės doktorantūros institucijos turi ilgamete humanitarinių mokslų srities menotyros krypties daktarų rengimo patirtį, o jų bendradarbiavimas stiprina dailėtyros, vizualiosios kultūros, muzikologijos, teatrologijos, kinotyros pozicijas Lietuvos moksle, įgalina menotyros tyrimų diskurso atsinaujinimą, užtikrina suformuotos tyrimų tradicijos tvarumą bei kryptingai formuoja šalies mokslo ir kultūros poreikius atitinkančias tyrimų tematikas ir išteklius“ (p. 4). Teatro tematika disertacijos beveik nerengiamos, nors LKTI ir LMTA tyrimus vykdo aukštos kompetencijos teatro ir scenos menų tyrėjai. Kino tyrimai visose trijose įstaigose yra nišinė sritis, tad tai paaiškina mažą rengiamų disertacijų skaičių, skirtą kino sričiai. Disertacijų temos orientuotos į lituanistinius tyrimus. Vertėtų plėsti doktorantų tyrimų geografiją, skatinti lyginamuosius Lietuvos ir kitų šalių meno ir kultūros reiškinių tyrimus. Doktorantai vykdo mažai tarpdalykinių meno tyrimų, tuo tarpu kai šiuolaikiniuose tyrimuose tokios priegijos dominuoja.

2 sritis: Doktorantūros reglamentas ir doktorantūros eigos administravimas

Vertinimo aspektai:

- 2.1. Doktorantūros reglamento ir Mokslo doktorantūros nuostatų dermė;
- 2.2. Institucijos (-jų) doktorantūros proceso kokybės užtikrinimas;
- 2.3. Doktorantų finansavimo tvarka institucijoje (-ose) (doktorantūrai skirtų lėšų tikslinis panaudojimas);
- 2.4. Akademinės etikos laikymasis doktorantūros studijose;
- 2.5. Doktorantų galimybės įgyti ir kelti kvalifikaciją (pasirengimas akademinėi karjerai, doktorantų pedagoginė ir kita veikla institucijos (-jų) padalinuose);
- 2.6. Disertacijų gynimo tvarka (disertacijų nagrinėjimas, gynimo tarybų sudarymas, mokslo laipsnių suteikimas);
- 2.7. Apeliacijų, skundų nagrinėjimo tvarka ir praktika.

Tinkama Tinkama iš dalies Netinkama

Išsamus įvertinimo paaiškinimas

2.1. Mokslo doktorantūros nuostatos tinkamai integruotos į VDA, LKTI ir LMTA humanitarinių mokslų srities menotyros krypties doktorantūros reglamentą. Jungtinės menotyros krypties doktorantūros reglamentas parengtas Mokslo doktorantūros nuostatu (ataskaitiniu laikotarpiu galiojo Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. V-149 patvirtinta nuostatų redakcija) pagrindu (1 p.), taip išlaikant abiejų teisės aktų dermę. Reglamente numatyti visi menotyros krypties doktorantūros aspektai – doktorantūros paskirtis (I sk.), priėmimas į doktorantūrą ir jos vykdymas (II, III sk.), mokslinis vadovavimas doktorantams (IV sk.), doktorantų egzaminavimas ir atestavimas (VI sk.), mokslo laipsnio įgijimas įprasta tvarka ir eksterneu (VIII, IX, X sk., 1, 2 priedai), studijų kokybės užtikrinimas (XII sk.), doktorantūros finansavimas (XI sk.) ir kiti klausimai (VII sk.). Paskutinį kartą Reglamentas buvo peržiūrėtas ir atnaujintas 2018 m., aktuali Reglamento redakcija patvirtinta 2018 m. gegužės 30 d. koordinuojančios institucijos – VDA Senato posėdyje nutarimu Nr. S-2018-3/17.

Derėtų papildyti III. dalies "Priėmimas į doktorantūrą" 21 p. ir išsamiau aptarti disertacijų tematikų ir doktorantų vadovų atranką, nes 21 p. formuluotė: „Ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį iki priėmimo į doktorantūrą konkurso paskelbimo skelbiamas disertacijų tematikų ir doktorantų vadovų konkursas. Disertacijų tematikos turi atitikti doktorantūros institucijų vykdomų mokslinių tyrimų kryptis. Konkurso tvarką ir sąlygas tvirtina komitetas“ yra labai lakoniška. 2020 m. gruodžio 4 d. VDA pateiktame rašte teigiama, kad „Visi vadovų atrankoje dalyvaujantys pretendentai privalo nurodyti tematiką, kurioje pretenduoja vadovauti disertacijoms, ir pateikti išsamų savo mokslinės veiklos aprašymą. Doktorantūros komitetas, vertindamas kandidatų į vadovus tinkamumą, atsižvelgia į kandidatų užimamas mokslo darbuotojų ir (ar) dėstytojų pareigas, mokslinę veiklą ir vadovavimo tyrimams įdirbį bei patirtį.“ Ši informacija galėtų atsirasti menotyros krypties doktorantūros Reglamente. III dalyje taip pat turėtų atsirasti punktas, paaiškinantis, koks mokslinio padalinio, kuriam priskiriamas doktorantas, vaidmuo doktorantūros procese, jam priskirtų doktorantų ugdyme, mokslo darbų kokybės užtikrinime.

2.2. Pagal Reglamentą jungtinės doktorantūros DK ne rečiau kaip kartą per trejus metus atlieka vertinimą lankydamasis doktorantūros institucijose, diskutuoja su darbuotojais ir doktorantais, vertina institucijų pateiktą medžiagą, teikia institucijų vadovams rekomendacijas, kaip gerinti doktorantūros studijas. Vienoje iš doktorantūrą vykdančių institucijų (LKTI) nėra padalinio ar darbuotojo, kuris būtų atsakingas už doktorantūros administravimą institucijoje, tai apsunkina tarpinstitucinį koordinacinį darbą. LKTI doktorantai turi mažiau galimybių gauti paramą mobilumui, literatūrai ir kt. bei įsitraukti į kitose aukštosiose mokyklose vykdomus mokymus, renginius, skirtus doktorantams. Iš savianalizės suvestinės ir pateiktų priedų akivaizdu, kad į dalį pastabų, susijusių su doktorantūros studijų kokybe (išskyrus 2014 m. vykusio vertinimo metu), buvo atsižvelgta. Buvo pasiūlyti kokybiškesnio / naujesnio turinio dalykų moduliai, pakoreguotos doktorantūros studijų planų formos. Doktorantams yra sudaryta galimybė išklausti atskirų dalykų kursus ir kituose Lietuvos universitetuose, VDA ir LMTA numatytos lėšos doktorantų poreikiams.

2.3. Doktorantūros finansavimo sandara yra aiški, būdinga ir kitoms Lietuvos aukštosios mokykloms. Tačiau nėra aišku, kaip užtikrinamos vienodos sąlygos doktorantų studijoms ir mokslinei veikai visose trijose institucijose: infrastruktūra ir priemonės moksliniam darbui, mobilumui ir pan. Savianalizėje teigiama, kad „Gautas finansavimas kiekvienoje institucijoje paskirstomas remiantis su studijų vykdymu ir finansavimu susijusiais Lietuvos Respublikos teisės aktais, Mokslo doktorantūros nuostatais, Reglamentu, Doktorantūros komiteto nutarimais ir konkrečios institucijos vidaus teisės aktais, reglamentuojančiais darbuotojų apmokėjimo, doktorantų mobilumo skatinimo ir kitus klausimus. Doktorantūros išlaidas sudaro: 1. lėšos doktorantų tyrimams, mobilumui ir dalyvavimui profesiniuose renginiuose; 2. lėšos doktorantų mokslinių vadovų, konsultantų, studijų dalykus dėstančių dėstytojų, kviestinių užsienio lektorių, doktorantūros komiteto narių, ekspertų, disertacijos gynimo tarybos narių darbui apmokėti; 3. lėšos, numatytos disertacijų gynimui: disertacijos spausdinimas, santraukos vertimas, gynimo organizavimas, užsienio ekspertų atvykimo išlaidos ir kt.; 4. lėšos doktorantūrą administruojančio personalo atlyginimams.“

VDA, atsižvelgdama į 2014 m. ekspertų pastabas, nuosekliai gerina mokymo aplinką, meno ir mokslo infrastruktūrą. 2014 m. doktorantūros reikmėms pritaikytas VDA C1 korpusas (Malūnų g. 3): įrengta paskaitoms ir kitiems renginiams skirta auditorija, 6 celės, kuriose sukurtos 8 darbo vietos doktorantams ir įrengtas Doktorantūros skyriaus darbuotojų kabinetas. Kasmet VDA biblioteka įsigyja naujus leidinius, prenumeruoja duomenų bazines pagal doktorantų poreikius. Daugiau vizituojančių dėstytojų iš užsienio įtraukiami į doktorantūros studijų procesą. 2015 m. įsteigtas VDA Mobilumo fondas. Pagal jo nuostatus vienam doktorantui per metus gali būti kompensuojama iki 800 eurų išlaidų. 2015–2019 m. fondo lėšomis pasinaudojo 12 VDA doktorantų – t.y. mažiau nei pusė.

LMTA nepateikia išsamios informacijos apie tai, kokioms doktorantūros reikmėms 2019–2020 m.m. buvo skirtos lėšos. LMTA doktorantų mobilumo, tarptautinių publikacijų rengimo (vertimas, redagavimas) išlaidos ir pan. finansuojamos iš LMTA Doktorantūros tyrimų ir mobilumo skatinimo fondo. Maksimalią lėšų sumą, kurią galima skirti vienam menotyros doktorantui per ketverius studijų metus,

nustato rektorius. Savianalizėje nėra informacijos apie tai, ar doktorantai yra aprūpinami darbo vietomis ir įranga. Institucija pateikė paaiškinimą, kad LMTA doktorantams darbo vietų pakanka.

LKTI nepateikia išsamios informacijos apie tai, kokioms doktorantūros reikmėms atskaitiniu laikotarpiu buvo skirti valstybės biudžetiniai asignavimai doktorantūrai vykdyti. Tik 2019 m. spalio 29 d. buvo patvirtinta doktorantų mobilumo finansavimo tvarka, numatanti dalinį išlaidų, susijusių su dalyvavimu tarptautiniuose mokslo renginiuose, kompensavimą. Pagal šią tvarką, kiekvienais studijų metais vienam doktorantui gali būti skiriama 300 eurų. Nėra informacijos apie tai, ar doktorantai yra aprūpinami darbo vietomis ir įranga. Taigi doktorantai, studijuojantys VDA, LKTI ir LMTA vykdomose menotyros doktorantūros studijose, turi skirtingas sąlygas vykdyti mokslinei veiklai (skirtingą mokslinę infrastruktūrą, prieigą prie literatūros ir tarptautinio mobilumo galimybes). Turėtų būti užtikrintos vienodos sąlygos visiems doktorantams. Padidėjus jungtinės doktorantūros doktorantų skaičiui būtina didesnė lėšų panaudojimo stebėseną visose trijose institucijose. Susidaro įspūdis, kad dalis doktorantūrai skirtų lėšų yra naudojamos bendrai institucijų veiklai finansuoti.

2.4. Akademinės etikos normų laikymuisi yra priimti būtini norminiai dokumentai, o pažeidimų prevencijai yra numatytos visos būtinos pramonės visose trijose mokslo institucijose.

2.5. Jungtinė doktorantūra sudaro galimybes doktorantams įgyti įgūdžių šiose srityse:

- 1) mokslo tiriomosios veiklos (doktorantai publikuoja straipsnius VDA, LKTI, LMTA leidžiamuose periodiniuose mokslo leidiniuose, straipsnių rinkiniuose ir pan.),
- 2) pedagoginės veiklos,
- 3) meno ir mokslo renginių organizavimo ir koordinavimo,
- 4) skatina dalyvauti meno tyrimų ir meno populiarinimo veiklose (publikuojant tekstus kultūrinėje spaudoje, bendradarbiaujant su meno institucijomis).

Savianalizės suvestinėje teigiama, kad „Doktorantai yra priskiriami konkrečiam doktorantūros institucijos padaliniiui (VDA Dailės istorijos ir teorijos katedrai, VDA Dailėtyros institutui, LKTI Dailės istorijos ir vizualiosios kultūros skyriui, LKTI Šiuolaikinės Lietuvos kultūros skyriui, LKTI Sakralinio meno paveldo skyriui, LMTA Muzikos istorijos katedrai, LMTA Meno istorijos ir teorijos katedrai)“ ir dalyvauja jų mokslinėje veikloje. Tačiau į doktorantūros institucijų mokslininkų vykdomus mokslo projektus, taip pat taikomuosius mokslo projektus su išorės partneriais doktorantai įtraukiami gana retai. Nėra aišku, kaip doktorantai įtraukiami į pedagoginį darbą (ypač LKTI doktorantai) ar kitas institucijų veiklas (konferencijų rengimą ir kt.).

2.6. Disertacijų gynimo tvarka yra vykdoma vadovaujantis Mokslo doktorantūros nuostatais, kurių punktai, reglamentuojantys disertacijų nagrinėjimą, gynimo tarybų sudarymą, mokslo laipsnių suteikimą yra perkelti į VDA, LKTI ir LMTA humanitarinių mokslų srities menotyros krypties doktorantūros reglamentą.

2.7. VDA, LKTI ir LMTA apeliacijų, skundų nagrinėjimo tvarka yra numatyta doktorantūros Reglamente. Ji yra tinkama, tačiau yra keletas netikslumų, kuriuos būtina ištaisyti. Pagal Reglamentą turėtų būti speciali struktūra skundams ir apeliacijoms nagrinėti, tačiau jos nėra.

3 sritis: Doktorantūros komitetas ir jo veikla

Vertinimo aspektai:

- 3.1. Komiteto sudėtis, komiteto narių kaita, narių atitiktis nustatytiems reikalavimams ir šios atitikties užtikrinimo praktika;
- 3.2. Komiteto darbo organizavimas, posėdžių periodiškumas, jų organizavimo tvarka, darbotvarkės, dokumentacijos saugojimas;
- 3.3. Komiteto veiklos rezultatai: disertacijų tematikų ir vadovų konkursų organizavimas, patvirtintų disertacijų tematikų ir doktorantų vadovų kompetencijų dermė su institucijos(-ų) vykdomais moksliniais tyrimais, studijų dalykų aprašų tvirtinimas ir peržiūra, pretendentų į doktorantūros studijas ir priimtų doktorantų skaičius, doktorantų kasmetinės atestacijos rezultatai;
- 3.4. Kita doktorantūros komiteto veikla, užtikrinanti doktorantūros kokybę ir efektyvumą.

Tinkama Tinkama iš dalies Netinkama

Išsamus įvertinimo paaiškinimas

3.1. Jungtinės menotyros krypties DK sudaro 10 narių, teisės aktų tvarka užtikrinamas atstovavimas iš visų trijų institucijų. Daugumą sudaro mokslininkai iš koordinuojančios institucijos – VDA (4 iš 10). DK akivaizdžiai dominuoja dailėtyrininkai – 6 nariai; scenos menų tyrėjai -2, muzikologės - 2. Visi komiteto nariai atitinka Mokslo doktorantūros nuostatuose įtvirtintus kvalifikacinius reikalavimus. Prie jungtinės doktorantūros 2018 m. prisijungus LMTA, DK narių skaičius buvo padidintas nuo 9 iki 10. Pakeistų narių keitimo priežastis – išėjimas į pensiją.

3.2. DK periodiškai rengia posėdžius (maždaug kas du mėnesius), kurių metu svarsto disertacijų tematikų ir galimų vadovų konkurso organizavimo, priėmimo į doktorantūrą konkurso, doktorantų vadovų ir darbo planų tvirtinimo, doktorantų atestavimo, recenzentų skyrimo, disertacijų gynimo ir kitus klausimus. Posėdžių metu sprendimai priimami balsuojant, jeigu už juos balsuoja ne mažiau kaip 2/3 visu DK narių.

Visa su doktorantūros procesu susijusi dokumentacija saugoma vadovaujantis Reglamentu ir jungtinės doktorantūros institucijų vidaus teisės aktais.

3.3. DK veiklos rezultatyvumas pakankamas, tačiau ne itin didelis. Studijų dalykų atnaujinimas turėtų vykti reguliariai, netgi kasmet. Iš savianalizės dokumentų išryškėja tai, kad 2019 m. (taigi artėjant savianalizei) DK daug dirbo su doktorantūros studijų programos turiniu: išgrynintos, suformuluotos prioritetinės tyrimų kryptys, disertacijų tematikos, atnaujintas galimų vadovų sąrašas. 2019 m. priėmimo doktorantų temos išsiskiria tuo, kad net dvi savo tyrimo problematika peržengia Lietuvos ribas. Vadovai parinkti tinkamai. Atskaitiniu laikotarpiu stojančiųjų ir priimtųjų į doktorantūrą santykis išliko stabilus: į 1 valstybės finansuojamą vietą pretendavo vidutiniškai 2 kandidatai.

Peržiūrėjus 2020 m. gruodžio 4 d. papildomai pateiktas doktoratų ataskaitas, į akis krenta tai, kad nemaža dalis doktorantų atsainiai pildo ataskaitas, nenurodo mokslinio darbo dalių pavadinimų, nekomentuoja mokslinių pranešimų, straipsnių turinio, jose dominuoja kuratorinė arba meno kritikos veikla. Skiltyje „Atlikti disertacijos rengimo darbai“ doktorantai neaprašo, ką ir kaip atliko, apsiriboja 1 arba 2 sakiniais, kurių nepakanka doktoranto disertacijos darbams įvertinti. Itin skurdžios šių doktorantų ataskaitos: Eglės Juocevičiūtės 2018 m., Evelinos Bukauskaitės 2018 m., Rolando Gustaičio 2018 m., Vaidos Ragėnaitės 2018 m., Viktorijos Bruneizerytės 2019 m., Deimos Katinaitės 2018 m., Evelinos Januškaitės-Krupavičės 2019 m., levos Blinstrubienės 2018 ir 2019 m., Jogintės Bučinskaitės 2019

m., Mantės Valiūnaitės 2019 m. Tad kyla klausimas, kiek dėmesio DK skiria doktorantų rezultatų aptarimui ir vertinimui.

Doktorantų studijų planai taip pat nėra išsamūs. Dalis doktorantų nenumato leidinių, kuriuose planuoja spausdinti straipsnius ar užsienio universitetų, muziejų, bibliotekų, kuriuose galėtų stažuotis. DK turėtų griežčiau vertinti doktorantų planus (reikalauti detalesnių), o per atestacijas siekti, kad planai būtų įgyvendinami.

3.4. Savianalizės suvestinėje teigiama, kad yra „teikiama akademinė ir metodinė pagalba studijuojantiems doktorantams, jų vadovams ir konsultantams“. Doktorantams buvo surengta tęstinė „Akademinių rašymo angli kalba mokykla“ su lektore Eszter Timar iš Vidurio Europos universiteto (2017, 2020), komunikacinių doktorantų gebėjimų ugdymui skirti mokymai – „Pasakojimo dirbtuves“ su Milda Varnauskaite (2020) ir „Tyrimų komunikacijos dirbtuvės“ su prof. Marquard Smith (2020). Tačiau trūksta informacijos apie tai, kokia konkrečiai pagalba teikiama vadovams ir kaip dažnai. Papildomas paaiškinimas, kad doktorantų vadovams sudaromos galimybės vykti į stažuotes, didesnio aiškumo apie pagalbą vadovams neįnešė. DK svarsto doktorantų prašymus dėl konsultantų skyrimo. Tarpdalykinių disertacijų atveju skiriami konsultantai, vykdantys tyrimus kitoje humanitarinių mokslų kryptyje.

4 sritis: Doktorantūros studijų ir mokslinių tyrimų vykdymas

Vertinimo aspektai:

4.1. Doktorantūros studijų programos ir doktorantūros tikslų dermė, studijų programos vykdymas (studijų organizavimas, vadovavimas doktorantui ir jo konsultavimas, doktoranto studijų ir tyrimo plano sudarymas, egzaminų ir jų vertinimo tvarka);

4.2. Doktorantūros tarptautiškumas (užsienio mokslininkų dalyvavimas doktorantūroje – disertacijų gynimo tarybose ir kita);

4.3. Doktorantų dalyvavimas institucijos (-jų) vykdomuose moksliniuose tyrimuose;

4.4. Doktorantų mobilumas: dalyvavimas su disertacijos tematika susijusiose stažuotėse, konferencijose ir kituose mokslo renginiuose užsienyje.

Tinkamas Tinkamas iš dalies Netinkamas

Išsamus įvertinimo paaiškinimas

4.1. VDA, LKTI ir LMTA humanitarinių mokslų srities menotyros krypties doktorantūros reglamento I d. 3 sk. apibrėžiama doktorantūros paskirtis – „rengti mokslininkus, gebančius savarankiškai atlikti mokslinių tyrimų ir eksperimentines (socialines, kultūrinės) plėtros darbus ir spręsti mokslo problemas“. Taip pat apibrėžiama, kokias kompetencijas menotyros daktarai išsiugdo: „pažangiausių tiriamojo darbo, mokslo sričių ir jų sąveikos žinių; specializuotų gebėjimų ir metodikų mokslinių tyrimų ir kitų sričių problemoms spręsti bei turimoms žinioms ar profesinei praktikai plėsti; gebėjimą dirbti savarankiškai, mokslo ir profesijos išmanymą naujoms idėjoms ar procesams kurti ir panaudoti studijose bei kitoje veikloje.“

Menotyros doktorantūros programą sudaro studijos ir individualūs moksliniai tyrimai (savarankiška mokslinė veikla, disertacijos rengimas, vadovo konsultacijos). Studijos apskaitomos 30 kreditų, kurie sukaupti studijuojant 1 privalomąjį ir 3 pasirenkamuosius dalykus. Daugiausiai kreditų – 12 – gaunama už privalomąjį dalyką „Disertacijos rengimo seminaras“. Šio dalyko aprašas lakoniškas, jame numatytos net 124 kontaktinės valandos su studentais. Dalyko tikslas ir ugdomi gebėjimai formuluojami taip: „Išmokyti pasirinkti ir taikyti mokslinius metodus, apibrėžti disertacijos temą, suvokti vykdomo mokslinio tyrimo ribas, apibūdinti disertacijos objektą, formuluoti jos tikslus, įvesti į doktorantų mokslinio darbo apyvarą naujausių Lietuvoje ir užsienio šalyse vykdomų tyrimų medžiagą.“ Taigi dalyko apraše nurodyti ugdomi gebėjimai yra žymiai kuklesni, nei išvardyti menotyros krypties doktorantūros reglamente. Didelės kreditų apimtys dalykas galėtų daugiau dėmesio skirti naujoms šiuolaikinės menotyros paradigmoms analizuoti ir inovatyvioms tyrimų metodologijoms pristatyti.

Dalis dalykų, kaip ir pastebėjo ekspertai praeito vertinimo (2014 m.) metu, yra skirti atskirų meno sričių istorijoms studijuoti. Tai bakalauro ir magistro studijų dalykai. Pvz., prof. dr. A. Aleksandravičiūtės dalykus „Katalikiškoji kultūra ir menas (XVI-XX a. I pusėje)“ ir „Ikonologija ir ikonografija“ būtų galima apjungti į vieną „Sakralinio/Bažnytinio meno tyrimai“ ar pan.

Naujasis „Kultūros studijų“ dalykų blokas savo problematika ir dalykų sandara labai praplėčia būsimųjų menotyros daktarų akiratį.

Siūlomų pasirenkamųjų dalykų kiekis yra pakankamas atsižvelgiant į kasmet priimamų studijuoti doktorantų skaičių, tačiau vertėtų jį papildyti scenos menų tyrimų problematikos moduliū. Doktorantų egzaminavimas vyksta laikantis Mokslo doktorantūros nuostatų ir Jungtinės doktorantūros reglamento nuostatų. Doktorantų studijos vyksta pagal individualų, su doktorantu vadovu suderintą ir DK patvirtintą planą. DK 2020 m. vasario 11 d. patvirtinto dokumentą „Jungtinės VDA, LKTI ir LMTA menotyros krypties doktorantūros studijų ir disertacijos rengimo gairės ir minimalūs doktoranto atestaciniai reikalavimai“, kuriais vadovaujasi doktorantai ir jų vadovai planuodami doktoranto darbus kiekvieną semestrą. Minimalūs doktoranto atestaciniai reikalavimai kelia abejonių, ypač jų išdėstymo nuoseklumas. Pvz., teigiama, kad II semestruose rengiamos disertacijos dalys. V semestruose atsiranda reikalavimas „išlaikyti visi studijų dalykų egzaminai, parengti disertacijos įvado apmatai ir atskirų dalių juodraščiai“. Dalių pirminės versijos turėjo būti parengtos III ir IV semestruose, tad šis reikalavimas atestacijai labai yra vėluojantis. Mokslo publikacijos rengiamos IV ir VI semestruose – tai įprasta ir kitose Lietuvos aukštosiose mokyklose tvarka. Nepagrįstas atrodo nurodymas, kurį semestrą (pvz., VI) doktorantai turi vykti į stažuotę ir konferenciją. Logiška, kad VII semestruose vyksta disertacijos baigiamieji darbai, paskelbiamos bent dvi mokslinės publikacijos, o VIII semestruose ruošiamasi disertacijos gynimo procedūrai. Taigi, disertacijos rengimo gaires vertėtų p Koreguoti taip, kad darbų eiga ir minimalūs reikalavimai būtų aiškūs.

Doktorantų studijų rezultatų vertinimas vyksta pasibaigus semestru, laikantis Jungtinės doktorantūros reglamento nuostatų. Doktorantai individualiai konsultuojasi su vadovais ir konsultantais. Savianalizėje nepaaiškinta, kokį vaidmenį doktorantų studijose, jų rezultatų vertinime atlieka mokslo padalinys, kuriam yra priskirti doktorantai. Doktorantų ataskaitos tvirtinamos DK posėdžiuose. Doktorantų ataskaitos forma parengta tinkamai.

4.2. Doktorantūros tarptautiškumas plėtojamas į doktorantūros studijas ir disertacijų gynimo tarybų sudėtis įtraukiant užsienio mokslininkus (iš viso kviesta 13). Toks užsieniečių skaičius yra pakankamas, atsižvelgiant į tai, kad beveik visos disertacijos yra liuanistinės tematikos. Doktorantai gana aktyviai skaito pranešimus tarptautinėse mokslo konferencijose, stažuoja užsienio mokslo ir studijų įstaigose.

Prie menotyros ir meno doktorantūros tarptautiškumo prisideda Vilniaus dailes akademijos Nidos meno kolonijos, A. Aalto universiteto Meno, dizaino ir architektūros mokyklos (Aalto ARTS), Helsinkio menu universiteto (UniArts Helsinki) ir Londono menu universiteto (UAL) akademinis padalinys „Nidos doktorantų mokykla“ ir jo organizuojami mokymai doktorantams. Tarptautiškumo plėtrai mažai naudojamas doktorantų skatinimas skelbti mokslo publikacijas užsienyje leidžiamuose recenzuojamuose žurnaluose ir rengiant disertacijas angli kalba (jeigu yra pakankamas kalbos mokėjimo lygis). Pagal galimybes reikėtų kviesti konsultantais užsienio

mokslininkus. Tai padrąsintų doktorantus publikuoti užsienyje leidžiamuose leidiniuose.

Savianalizės suvestinėje stokojama informacijos kaip doktorantūros tarptautškumas plėtojamas LKTI ir LMTA.

4.3. Savianalizės suvestinėje teigiama, kad „Doktorantai tiria įvairias tradicines ir novatoriškas temas, tarpinius tyrimu rezultatus viešina nacionalinėse ir tarptautinėse konferencijose, patys inicijuoja ir rengia konferencijas, taip pat prisideda prie institucinių mokslo renginių organizavimo (...).“ Pateiktas priedas 7.12. „Doktorantų dalyvavimas mokslo projektuose ataskaitiniu laikotarpiu“ rodo, kad 12 doktorantų dalyvavo pačių inicijuotuose, tarptautiniuose, nacionaliniuose, visuotinės dotacijos ir taikomuosiuose projektuose, buvo parodę kuratoriai. Tačiau tik vienu atveju doktorantė dalyvavo savo institucijos (VDA) projekte, kurį finansavo LMT.

4.4. Per ataskaitinį laikotarpį doktorantai skaitė pranešimus 37 tarptautinėse mokslinėse konferencijose (ir kituose renginiuose). Tai geras rezultatas, atsižvelgiant į doktorantų skaičių. Stažuotėse užsienio mokslo įstaigose, archyvuose dalyvavo 10 doktorantų, kai kurie iš jų net kelis kartus per keturis studijų metus. Tai nedidelis aktyvumas, turint omenyje Lietuvos mokslo tarybos administruojamas mobilumo finansavimo programas, Lietuvos kultūros tarybos administruojamas edukacinių stipendijų programas ir kt. galimybes.

5 sritis: Doktorantūros efektyvumas

Vertinimo aspektai:

5.1. Laiku apgintų ir eksternu apgintų disertacijų skaičius (iš jų disertacijų užsienio kalbomis skaičius, disertacijų, apgintų monografijų ir (ar) mokslinių straipsnių pagrindu, skaičius);

5.2. Neparengtų ginti ir pateiktų ginti, bet neparengtų disertacijų skaičius ir neparengtumo bei neparengtumo priežastys;

5.3. Doktorantūros metu parengtų publikacijų skaičius, lygmuo (tarptautinės, nacionalinės) ir pobūdis (vienos krypties, tarpkryptinės);

5.4. Absolventų karjeros stebėseną (ar stebėsenos apskritai esama; absolventų, dirbančių mokslinį ir (ar) akademinį darbą, bei absolventų dirbančių kitose srityse, skaičius);

5.5. Sprendimų dėl mokslo laipsnio suteikimo atšaukimai.

Tinkamas Tinkamas iš dalies Netinkamas

Išsamus įvertinimo paaiškinimas

5.1. Jungtinės VDA, LKTI ir LMTA humanitarinių mokslų srities menotyro krypties doktorantūros savianalizės suvestinėje teigiama, kad vertinamojo laikotarpio pradžioje studijavo 19 doktorantų, pabaigoje – 25 doktorantai (iš jų 4 ES struktūrinių fondų finansuojamose vietose), buvo apginta 19 disertacijų. 1 iš 19 disertacijų buvo apginta eksternu. Ginamos disertacijos dėl suteiktų akademinų atostogų buvo parengtos per skirtingą laiką (4 metus ir daugiau), todėl traktuojamos kaip laiku apgintos. Akademinės atostogos dėl ligos, motinystės atostogų ar asmeninių priežasčių buvo suteiktos 49% doktorantų. Taigi, dalis doktorantų studijas tęsia ilgai, tačiau laiku apgintų disertacijų procentas yra patenkinamas – siekia 75%. Gintų užsienio kalba, monografijų ir (ar) mokslinių straipsnių pagrindu parengtų disertacijų nebuvo.

5.2. 4 disertacijos rengtos, bet nepateiktos gynimui. Savianalizės ataskaitoje teigiama, kad „iš dviejų ginti neparengtų disertacijų, vienos neparengtumą lėmė doktoranto sveikatos priežastys; kitos – nepakankama disertacijos kokybė. Du doktorantai (2016 m. ir 2018 m.) nutraukė studijas pačių prašymu, vienas dėl sveikatos priežasčių, kitas – dėl pasikeitusių profesinių prioritetų.“ Bendras nepateiktų ginti disertacijų skaičius nėra didelis. Visos gynimui teiktos disertacijos buvo apgintos.

5.3. Savianalizės suvestinėje rašoma, kad „2014–2019 m. studijavę doktorantai parengė 223 publikacijas, iš jų 101 paskelbė mokslo leidiniuose“. Didžioji dalis mokslinių straipsnių skirti lituanistinei problematikai, parengti lietuvių kalba ir publikuojami VDA, LKTI, LMTA, rečiau – kitų Lietuvos mokslo ir studijų institucijose leidžiamuose mokslo leidiniuose. Akivaizdus trūkumas tarptautinių publikacijų – jų vos kelios. DK vertėtų inicijuoti mokymus doktorantams, kurių metu būtų pristatytos galimybės publikuoti užsienio periodiniuose mokslo leidiniuose.

5.4. Ataskaitiniu laikotarpiu nuosekli doktorantų karjeros stebėseną nebuvo vykdoma. Apklausa atlikta tik 2020 m., ji parodė, kad iš 32 daktarų 15 dirba mokslinį ir pedagoginį darbą, 17 dirba kultūros ir kt. srityse.

5.5 Sprendimų dėl mokslo laipsnio suteikimo atšaukimo nebuvo.

GALUTINĖ IŠVADA:

Doktorantūrą tęsti

Doktorantūrą koreguoti pagal pateiktas pastabas

Suteiktą doktorantūros teisę sustabdyti

Rekomendacijos doktorantūrai gerinti (nurodant įgyvendinimo terminus):

(Nepildyti, jei suteiktą doktorantūros teisę siūloma sustabdyti arba panaikinti)

1. Gerinti jungtinės doktorantūros studijų programos administravimą, užtikrinti studijų kokybės stebėseną visose trijose mokslo įstaigose.

2. Subalansuoti visų trijų įstaigų dalyvavimą doktorantūros studijų procese, įtraukiant daugiau mokslininkų iš LMTA ir LKTI.

3. Išryškinti mokslo padalinių, kuriems yra priskirti doktorantai, vaidmenį doktorantūros procese. Įtraukti padalinius į doktorantų mokslo rezultatų vertinimą.

4. Doktorantūros komitete užtikrinti kokybiškesnį doktorantų studijų planų rengimą ir įgyvendinimą.

5. Peržiūrėti doktorantams siūlomų dalykų sąrašą ir aprašus, atsisakyti tų, kurių ugdomos kompetencijos neatitinka III-iosios studijų pakopos studentų poreikių.

6. Didinti doktorantūros studijų tarptautškumą, skatinant doktorantus rengti mokslo straipsnius užsienio kalbomis tarptautiniams mokslo leidiniams bei plėsti mokslinių tyrimų geografiją.

7. Skatinti doktorantų tarpdalykinius tyrimus, supažindinti juos su šiuolaikiniais meno ir kultūros tyrimų metodais.

8. Aprūpinti doktorantus darbo vietomis ir priemonėmis, numatyti fiksuotas lėšas kiekvieno doktoranto studijų ir mokslo reikmėms (knygoms, mobilumui ir pan.).

Informacija teikiama tel. +370 676 41758 ir el. paštu daiva.karuzaitė@imt.lt